

Історія риторичних вчень в Україні

Українська риторика має досить глибокі історичні корені. Остаточне формування ораторського мистецтва відбувається вже в епоху Київської Русі. Досить важливим чинником у цьому процесі було, звичайно, прийняття християнства.

Досить відомою є проповідь руського митрополита Іларіона (XI ст.) "Слово про закон і благодать".

Першим відомим нам риторичним курсом, що був прочитаний у Києво-Могилянській академії в 1635/36 навчальному році, був курс Йосипа Кононовича-Горбацького. Він складався з двох частин: риторики і діалектики. Риторика містила вступ і три трактати ("Про силу красномовства", "Про ораторську промову", "Про тему дослідження").

Другий період піднесення риторики в Україні припадає на кінець XVII - початок XVIII ст. Це часи розквіту риторики як навчальної дисципліни, коли вона викладалась у Києво-Могилянській академії.

У 1716 р. російський цар Петро I запрошує Ф.Прокоповича до Петербурга. Український професор стає главою "Ученої дружини", найближчим радником Петра I з питань освіти й церкви, теоретично обґрунтовує його реформи.

Розвиток риторики в Україні в XIX - поч. XX ст. являє собою доволі строкату картину. Перебування нашої країни в складі Російської та Австро-Угорської імперій не давало можливості розвитку навіть української мови.

Варто відмітити певне піднесення судового ораторства, особливо після судової реформи в Російській імперії 1864 р. З'являється ціле сузір'я видатних судових ораторів: С. Андрієвський, М. Карабчевський, А. Коні, Ф. Плевако, П. Пороховщиков (П. Сергеїч) та ін.

Деякі з них прославились і як теоретики риторики. Відомі, наприклад, книги А. Коні "Судові промови", "Поради лекторам"; П. Сергеїча "Мистецтво промови на суді" тощо.

Зі становленням у Російській імперії на початку ХХ ст. інституту Державної думи спостерігаємо злет і політичного красномовства. Окремо слід відмітити роботу **Сергія Поварніна (1870-1952)**.

Певне піднесення переживає й академічне красномовство. Видатними професорами-лекторами були В. Антонович, М.Максимович, К. Зеленецький та ін.

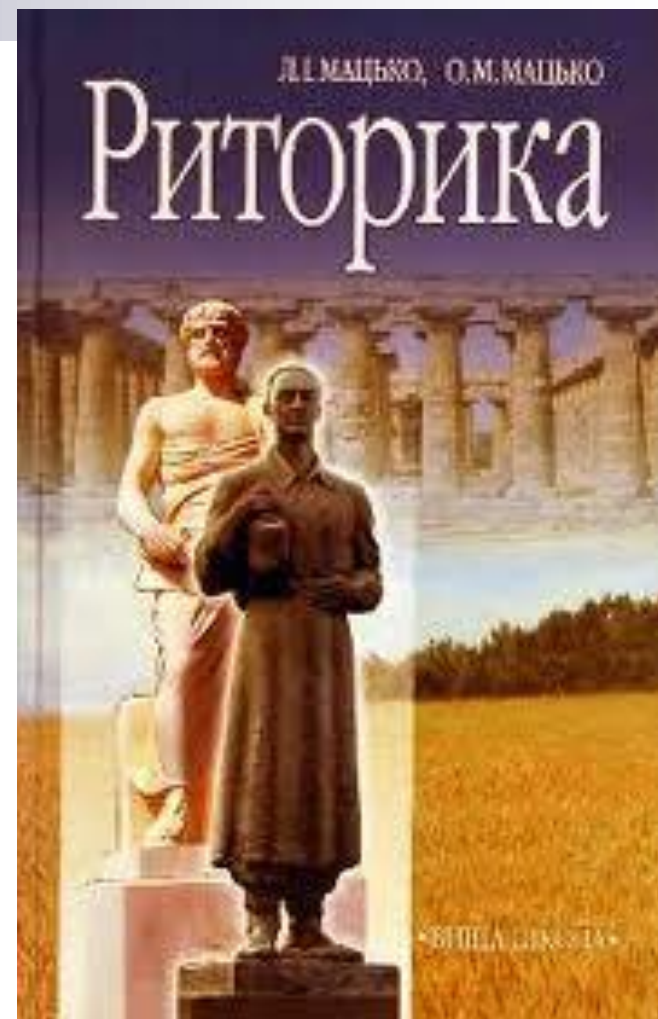
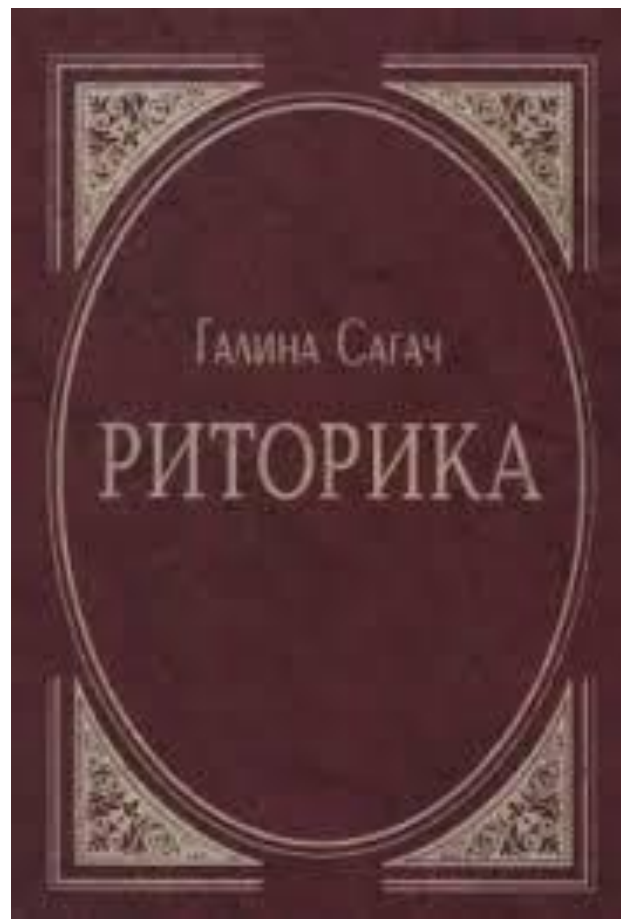
Слід відмітити, що цей "риторичний ренесанс" був досить нетривалим в історії ораторського мистецтва. Загалом у період Радянського Союзу спостерігаємо певний занепад риторики як теорії.

Наступним періодом піднесення ораторського мистецтва можна вважати відкриття у 1919 р. у Петрограді унікального навчального закладу - Інституту Живого Слова. Очолив його професор В.Всеволодський-Гернгрос. До складу викладачів цього інституту ввійшли Ф. Зелінський, А. Коні, А. Луначарський та ін.

Новий спалах у розвитку української риторики відбувається вже в період розбудови нашої незалежної держави. Останнім часом інтерес до даної науки в Україні все більше зростає.

Володіння навичками ораторського мистецтва на сьогоднішній день є необхідною умовою сучасного фахівця в будь-якій сфері. Опануванню риторики сприяють підручники С. Д. Абрамовича, Л. І. Мацько, В. В. Молдована, Г. М. Сагач та інших авторів, що вийшли друком наприкінці ХХ - початку ХХІ ст.